

MONITORING CHRÁSTALA POLNÍHO (*CREX CREX*) ZÁPADNÍ ČÁST ŠUMAVY 2019

V roce 2019 byl prováděn monitoring a prováděny odchyty ve stejném rozsahu jako v předcházejících letech.

Metodika:

Monitoring ve vybraném území CHKO, NP i mimo hranice VZCHÚ je prováděn systematicky od roku 2008. Pro popis vegetace bylo použito opět schematické zařazení do několika skupin: kulturní louka (KL), podmáčená louka-mokřad (M), květnatá louka (L), ruderalní porost (R). Zaznamenávány byly také další zajímavější soumravné druhy ptáků zjištěné při monitoringu. Zapisovány byly údaje o stavu lokality z hlediska zemědělského užívání. Mapované území leží od Skelné Huti u Nýrska přes Hartmanice, Srní až po Kašperské Hory (viz příloha). Mimo stabilní území byl výskyt opět ověřován v širším okolí Strážova.

Metoda sčítání volajících samců:

Sčítání volajících samců je prováděna především na základě provokace hlasem samce v několika variantách. Trasy byly projížďeny automobily, na každém bodě byla prováděna provokace minim 5 min. za použití nahrávky hlasu volajícího samce v dostatečné hlasitosti. Poloha samců byla s největší možnou přesností zakreslena do ortofotomapy v měřítku 1:25 000, nebo lokalizována GPS.

Při mapování byli do map zaznamenáni nejen volající samci chřástala polního ale i další významné druhy ptáků se soumravnou, či noční aktivitou, příp. hlasové projevy obojživelníků.

Termíny sčítání:

I. 1. 6. 2019

Monitoring byl proveden celkem na 47 bodech (plochy) na území CHKO, NP i mimo VZCHÚ

II. 28. – 29. 6. 2019

Monitoring byl proveden opět na 47 vybraných plochách

Denní doba sčítání: začátek při soumraku cca od 22. hod. – 03 hod. Mapování může být negativně ovlivněno při silném dešti, nebo větru, kdy je aktivita a slyšitelnost minimální. Počasí bylo při obou kontrolách pro mapování příznivé.

Odchyty a kroužkování volajících samců:

Odchyty byly prováděny v nočních hodinách současně při mapování. Při pokusu o atakování nahrávky byli samci chytáni do podběráku. Při odchycích je vždy preferován bezpečný odchyt, ptáci jsou během kroužkování umístěni v látkových sáčcích, po označení kroužky a zjištění základních biometrických údajů (hmotnost, zobák, vrchol křídla, ocas, tarsus, odhad věku dle metodiky) byli ptáci v místě odchytu vypuštěni.

Výsledky:

- I. termín **1. 6. 2019** zjištěno **12** volajících samců, odchyceno bylo 7 samců. Podařilo se opětovně odchytit 1 kroužkované samce, označené v roce. Minimální výška porostu pro výskyt samců (20cm – výška vzpřímeného chřástala) byla naměřena na 35 z 47 lokalit.
- II. termín **28. 6. 2019** bylo zjištěno **29** samců, z toho jich bylo odchyceno a kroužkováno 12. Vhodné porosty pro výskyt chřástalů byly na 29 plochách, z 47 sledovaných, 10 ploch bylo již posekáno, 8 ploch bylo vypaseno.
Celkem bylo za oba termíny slyšeno 41 volajících samců, chyceno bylo 19 samců.
Všechny údaje o výskytu v roce 2019 byly vloženy do NDOP AOPK ČR. K dispozici byla zaslána vrstva GIS.

Diskuse:

Rok 2019 byl klimaticky velmi podobný předchozí hnízdní sezoně 2018. Chladné počasí omezilo růst bylinné vegetace, která v době příletu chřástalů na tokaniště velmi řídká, ve vyšších polohách také často nižší než 20 cm. Po oteplení opět následovalo suché počasí, kdy tráva rychle dozrála a dále většinou neodnožila a zůstala na značné části ploch řídká a nižší. Těmto plochám se většinou samci při toku snaží vyhnout, pokud na plochách s nízkou vegetací volají, jde často o pouze krátkodobé zastávky. Pro chřástaly plnit to znamenalo opět nižší nabídku vhodných hnízdišť. Vyšší početnost ve druhém termínu je dána tradičně přeletem samců z nižších poloh, kde je již v této době tráva posekaná, či vypasena. Celková početnost volajících samců v této sezoně byla nižší než v roce 2018, setrvale již samci nevolají na tradičních tokaništích, např. Keply, Hojsova Stráž, Hrátky, či Palvínov. Příčin je několik a hlavní je úbytek biotopů v celém areálu rozšíření Evropy, ale konkrétně na Šumavě se jako limitující ukazuje také posunutí sečí a pastvy do dřívějších termínů v červenci, kdy dochází ke zničení hnízd a zřejmě i samic na hnízdech. Několik tokanišť bylo již také zničeno intenzivní pastvou, nebo zástavbou (např. Svinná, část Srní, Keply). Nízká vegetace na konci května také zřejmě způsobuje, že ptáci na horských loukách hnízdí pouze jednou, což je při vysoké mortalitě velmi znatelná ztráta. Negativním faktorem je také skutečnost, že velmi málo zemědělců mimo VZCHÚ je ochotných přihlásit PB dobrovolně do příslušného zemědělského dotačního titulu „chřástal plnit“. Vysychání řady tradičních tokanišť zřejmě také způsobilo posun ptáků na porosty, které nikdy v minulosti k pravidelnému toku nevyužívaly. Výsledky monitoringu jsou zapsány v NDOP AOPK ČR.

PŘÍLOHY:

Výsledky mapování I. a II. termín 2019

Pozitivní nálezy volajících samců chřástala polního 2019 + zjištěné další druhy**1. 6. 2019**

Bod	Posekáno	paseno	výška	porost	Crex	ostatní dr.
3			plus	KL		cvrčilka říční
23			plus	L	2	
24			plus	KL,L		cvrčilka zelená
26			plus	L	1	cvrčilka zelená
27			plus	KL,M		cvrčilka zelená
28			plus	KL	2	
31			plus	KL,M	2	
Kundratice 41			plus	KL,M	1	
Kašperské Hory 45			minus	KL		cvrčilka zelená
Vysoké lávky			minus	L	2	sýc rousný, cvrčilka zelená
Tuškov 47			plus	KL		cvrčilka zelená
Radešov 50			plus	KL,M		cvrčilka zelená
Lehom			plus	KL	2	
Celkem					12	

28. 6. 2019

Bod	Posekáno	paseno	výška	porost	Crex	ostatní dr.
2a			plus	M		cvrčilka říční
3			plus	KL		cvrčilka říční
22			plus	L	1	
23			plus	L	1	
26		ano	plus	L	3	křepelka
27			plus	M	2	
28			plus	L, M	2	cvrčilka zelená
29			plus	KL	1	
31			plus	M	1	cvrčilka zelená
32			plus	KL	2	
34			plus	L	4	
35			plus	KL	3	
36			plus	KL	1	
37			plus	KL		bekasina otavní
Kundratice 41			plus	KL, M		cvrčilka říční 3, křepelka
Velký Radkov 43			plus	KL		puštík obecný
Stodůlky 44			plus	KL, M	2	cvrčilka zelená, puštík o
Vysoké lávky			plus	L,M	3	
Keple křižovatka			plus	M	2	cvrčilka zelená
Žižnětice					1	
Celkem					29	

1. Monitorovaná oblast Šumavy s mapovacími body :

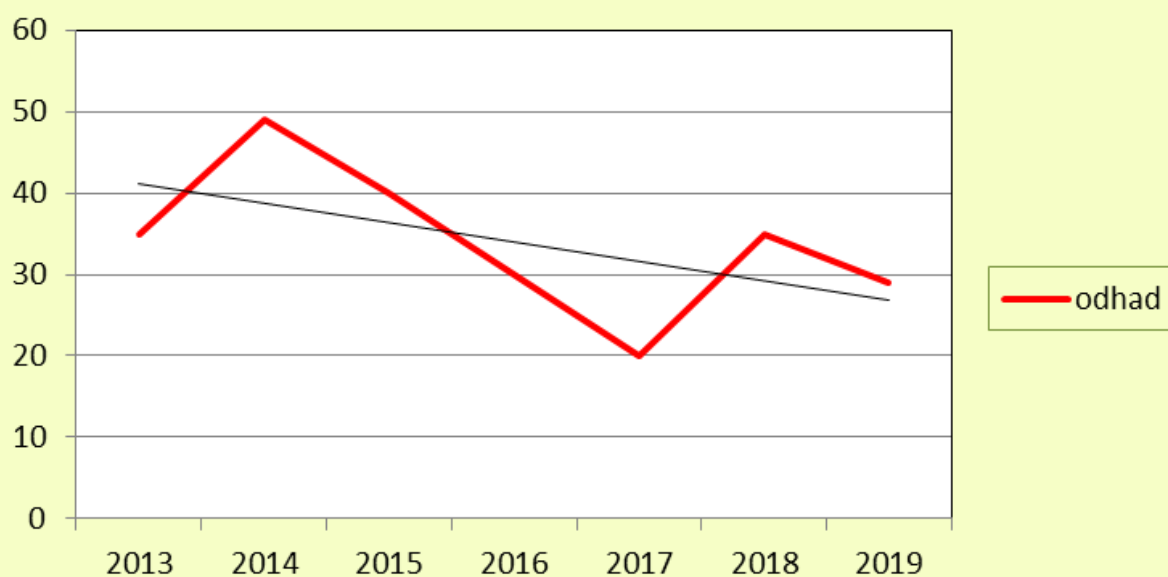

mapováno od 2006
 mapováno od 2013

2. Početnost volajících samců na celém sledovaném území I a II. termín 2019

Červené body   monitoring 1. 6. 2019
Zelené body: monitoring 28. 6. 2019

Odhad početnosti volajících M 2013 - 2019

Populační trend na stabilně mapovaných bodech 2008 – 2019

Početnost volajících M původní body 2008 - 2019

